

COSES DE LA TERRA

«Colligitefragmenta...ne pareant.»

Gloses de la Mort i Passió

En tenim de recuïdes varios ezemplars i un de tants i mol antic es es siguent.

Es defecte que tenen, es que n'hi ha moltes, a nes nostro modo d'entendre, perque moltes gloses, d'un asunto, cansan.

Mes serán mols qui estarán contents de tenir-les, ja que no n'hem pogut trobar mes que un paper, còpia, i tal vegade estiguessin per desaparèixer i están ben fetes.

«An un temps som arribats que no gulan les rahóns, dominan les passións los escandols y els pecats; dons, estiguem ocupats en serias reflexións.

Meditém la Passió d'el divino Redentor avivém nostro fervor i tenguem mes devoció i Ell tendrá compassió d'aquest poble pecador.

Considerém el dolor que Jesucrist va passar, qui no se pot acompanyar, ni martir ni confessor qui ab ell se pot igualar.

En la meditació d'aquest divino Ezemplar, d'els passos que Ell va donar per la nostra Redemció hei trobarém instrucció per la vida reformar.

Senyor Deu meu Jesucrist per ser Vos suma Bondat; me pesa d'haver faltat i en tenc el meu cor trist que os prec vos sia ben vist perdonar el meu pecat.

D'haver-me apartat de Vos per seguir mon appetit tenc el cor adolorit Bon Jesús meu, amorós, puis, que sou tant piadós posant-ho tot en olivid.

De Vos esper el perdó per la vostre gran bondat i per el torment passat en la vostre Passió formant se resolució de viurer mes remirat.

De la vostre Passió els merits que os agrahece, Jesús, meu, vos oferesca no sols en renissió de tots mos pecats, sino de la pena que meresc.

Oferesc les indulgencias que els Pápes van dispensant, a fi que elles mediant vostres divines clemencies, servesquien de penitencies als de l'Esglesia Purgant.

També vos prec humilment per nostra Esglesia y per tants d'infals i de pagants i perque vos igualment, poseu pau permanent entre els prínceps cristians.

Considera la paciència del Anyell immaculat quan gustós i resignat sens la menor resistència, ohí l'injusta sentència de la boca de Pilat.

El meu criminal error, la mort es qui heus ha donat; som jo qui heus hé condemnat ¡O divino Redentor! però are ab un viu dolor ¡me pesa d'haver pecat!

Per aquell gran rendiment de que ezemple heu donat concedi-me l'humildat, feis-mé, Deu meu, pacient i que l'orgull insolent de mi sia desterrat.

Per ser Vos qui sou, Senyor, ¡me pesa d'haver pecat!; sia benehí i alabat lo que patí el Salvador, i de Maria lo honor en tot temps immaculat.

An aquet pas considera, Cristo ab la Creu carregat i veurás la realitat de lo que Izaac figura era, portant la llenya darrera per esser sacrificat.

Son els meus pecats, Senyor, qui fan vostro feix pesat i com per el meu rescat veig que ¡i portau ab amor; dic en verteder dolor: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Jesús, dau-mé fortaleza perque pugue suportar i ab alegría abraçar els treballs que per flaqueza, la mia naturala, repugne de tolerar.

An aquesta estació contempla a Jesús en terra; la leva voluntat erra, si no en te compassió ni pren se resolució de fer als vicis la guerra.

Deu meu, si fins al present en lloc d'haver peleat contra el vici, hem som portat tan covart i negligent: ¡dic are ab viu sentiment ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Feis, Jesús meu amorós que jo no caigule en pecat que ans be, ab la Creu abraçat vos seguequi sempre a Vos, per aquell camí penós, que ab vostro ezemple heu mostrat.

Considera aquí l'estat d'aquella afligida Mare quan s'encontra cara a cara ab Jesús son Fill amat per els carrers arrastrat i tot ple de sang encare.

Com veig, Mare mia amada que 'ls meus crimens han estat causa d'haver-vos trobat an aquet mon tan penada; dic de cor altre vegade: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Per aquell inmens dolor del carrer de l'amargura, vos prec Verge la mes pura que, puis, que plor mon error, me concedigueu es favor mirant-me ab ulls de ternura.

Considera an aquet pas que estant Cristo molt cansat, féren i no per pietat que 'l Cirineu li ajudás sino sols perque arribás a morir crucificat.

Quan veig aquí bon Jesús que 'l Cirineu m' ho ensenyat però que 'n tot temps ingrát d'ajudar-vos jo m' escus; dic ab el cor confús: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Senyor, si per me desgracia vos he negat le asistencia feis per la vostra clemencia que are docil a la gracia apartie el vici i m' abraçsia ab la creu de penitencia.

Mira que ezemple d'amor la Verónica doná quan en son vel aixugá a Jesucrist la suor en cuio vel el Senyor la seva imatge estampá.

¡Al com veig el meu olivid y la mia ceguedat d'haver-né tan descuidat de servir un Bé infini; are d'c arrepenitit: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Senyor, si així premiau al qui vos serveix ab zel feis que jo sia fael a la gracia que 'm donau quan el camí me mostrau qui condeix an el cel.

Mira aquí quant terrible es lo que sofreix el Senyor; mira a nostro Redentor, altre volta en terra estés, a causa d'aquell gran pes que porta per ton amor.

Senyor, quan jo reflectesc, que si heu caigut es estat que jo ab la mia maldat a caurer vos impelesc; are de cor si, repetesc: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Per estas confusións Jesús meu, que estau sofrint feis que jo sempre seguint vostres inspiracións, apartie los tropissóns per no caure tant sovint.

Mira que 't vol dir aquí quan a Cristo han encontrat dones qui de pietat ploraven per el camí, los diu: no plorau per Mi, plorau el vostro pecat.

Som dons jo, mon Redentor o la mia vil maldat, mes que 'l vostro trist estat qui ens causa pena i dolor per lo que vos dic, Senyor, ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Jesús meu, tenui p paciència ja que sou tan piados que vos dignau donar nós tan saludable advertencia dau-me temps de penitencia que 'l meu gust es servir-vos.

Considera, pecador que en la tercera caiguda está del tot abatuda la persona del Senyor, i no sias tan traïdor que li deneguis l'ajuda.

Mogut interlorment vehent vos, Jesús amat per en terra arrossegat com si fossieu delinquent, are vos dic humilment: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Per aquesta aflicció, Deu meu, que vareu patir, feis que jo sapie sofrir en la tribulació, i que en tota ocasió a vos sia el meu sospir.

Renova aquí los teus plors pàret, confus y pasmat, vehent que está despullat el qui vest els camps de flors i fé un piadós esforç per viurer desapegat.

Quan vos consider Senyor tant escarnit i burlat fins veurer vos afrontat i desnú per mon amor, dic, penetrat de dolor: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Senyor, feis-mé despullar de les vanitats del mon i de les coses qui son contrarias al ben obrar, puis, sols que heus pugue agradar de bon cor les abandonó.

Posa aquí l'atenció, mira a Jesús enclavat; pensa be que li ha costat la nostra Redemció, no perdies le ocasió dels fruits que vos ha lograt.

Jesús meu, vos lo sabeu que si heus som estat ingrát are que os veig traspasat per mon amor a la creu; vos prec que me perdoneu ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Per la vostra Passió i per les llagas sagrades ab tantes penas passades per nostra Redemció, feis que 'n tota ocasió segueis que vostres pisades.

Contempla el Rei de la gloria en la Creu enarbolat; fe tot lo que Ell t' ha ensenyat i conserveu en la memoria si vols alcançar victoria d'el dimoni i del pecat.

El vostro amor infini i el desitx del meu rescat a morir crucificat per mi vos hau reduit per lo que vos dic contrit: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Per vostra penosa mort ab la qual nos redimireu, i per tot lo que sofrireu per dar-nos millora sort, concedimé el felis port, cuio camí nos obrireu.

Considera aquí el conjunt de les penas de Maria, quan en los braços tenia el cos del seu Fill definit, i no t' aparties un punt de tan dulce companyia.

Senyora, si vos encare an aquest tan trist estat per vostro amor heu mostrat que sou sempre nostra Mare, ohí-mé quant vos dic are: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Y puis que vos, gran Senyora per la pena que heu passada el meu rescat sou estada com a cooperadora, siau-me are, protectora i poderosa advocada.

Considera el desconsol de la Verge Mare Pura, quan donaren sepultura al Fill qui era son consol; acompanya-lá en el dol en tanta pena i amargura.

Per aquest tan gran dolor de la vostra soledat, qui no pot ser acompanyat sino sols ab vostro amor, vos dic del interior: ¡que 'm pesa d'haver pecat!

Concedi-mé Mare mia que sempre d'aquí an avant vos acompanyia en el plant i que després, algun die de vostros goigs també sia an el cel participant.»

Aquestes gloses son tretes d'un manuscrit que tenim i aont se 'n troban d'altres, qui se van escriure el 20 d' abril de l' any 1850. FILA.-OR

imp. de Mar del Sintes Rotger. — Plaza del Príncipe.

120 HISTORIA DE MENORCA, POR ARMSTRONG

nunca la curiosidad de romper ninguno de ellos para examinar el color de las capas de que se componen. Algunos son tan completamente redondos que los *artilleros* los recogen en gran número y los llevan al Castillo de San Felipe para ser arrojados con sus morteros, cuando se necesitan.

Hay muchas *bahías arenosas* en la costa, en donde la arena es en su mayor parte de un color blanquecino, bastante fina al tacto, apenas crujiente entre los dedos y copiosamente mezclada con fragmentos de conchas. Pero la arena empleada en los trabajos del Castillo de San Felipe, se halla en abundancia cerca de la cala de San Esteban. (1) Esta arena es de un color gris oscuro, muy pura y libre de materias heterogéneas de toda clase y crujiente entre los dedos; siendo lo que nuestros trabajadores llaman *arena hambrienta*, necesitando una buena cantidad de cal para ser mezclada con ella para la composición de fuerte mortero.

Nuestras costas también proporcionan multitud de muy hermosas tierras arenosas, que han sido separadas de las rocas por el batir de las olas en los fuertes vendavales.

No he tenido la suerte de encontrar aquí *Piritas*; aunque están muy lejos de ser raras en muchas partes del mundo. En verdad muchos son los sitios en la isla que aparentan tenerlas; que nunca intenté explorarlos, y tal es la rudeza del país en general, que muchos de sus fósiles probablemente permanecerán sin descubrirse jamás.

El mineral de hierro está tan abundantemente extendido sobre toda la superficie de la tierra, que no es extraño que lo hallemos en Menorca. Su co-

(1) Este párrafo es algo distinto de la 1.ª edición.

BIBLIOTECA DE «EL BIEN PÚBLICO» 121

lor ferruginoso y gran peso, lo distinguen en muchas moles planas desde cuatro a diez pulgadas de diámetro, en muchas partes de la isla: pero no se hace de ellas ningún uso, ya sea a causa de su insuficiencia para hacer hierro solo (si es que alguna vez se ha ensayado, lo cual dudo mucho), por la escasez de combustible o por la falta de habilidad en los naturales, lo que no me tomo el trabajo de determinar.

Ya me he enterado de que en la isla *Cokomba* hay un escaso mineral de cobre: cerca del monte *Agatha* han sido recogidas otras muestras; pero ninguna de ellas promete una gran cantidad.

Pero de mineral de plomo hay una mina en *St Paig* que se ha explotado con éxito dentro de estos cuarenta años, y el mineral es enviado a Francia y España, para el uso de las alfarerías de aquellos países. El propietario interrumpió su trabajo a causa de un pequeño desaliento; y hay que confesar que estas gentes son, entre todo el género humano, las más susceptibles de desanimarse en una empresa que no les promete inmensas ganancias, o que presenta la más ligera probabilidad de contrariar sus más vehementes esperanzas: ni tampoco su bolsillo les permite muchos desalientos, y así su pobreza, cooperando con su natural abatimiento y afición a la comodidad es la principal causa de su negligencia en emprender proyectos, que no les dan grandes esperanzas de mejorar su fortuna particular y las ventajas de su país. Este mineral de plomo es conocido con el nombre de *Vernis* entre los naturales, ya que era únicamente usado por los alfareros para barnizar y vidriar sus vasijas de barro.